

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний вищий навчальний заклад «Прикарпатський національний  
університет імені Василя Стефаника»  
Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра Конституційного, міжнародного та адміністративного права

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

***ВІЙСЬКОВА ТА АЛЬТЕРНАТИВНА (НЕВІЙСЬКОВА) СЛУЖБА В УКРАЇНІ***

**підготовки студентів освітнього ступеня магістр**

**Спеціальність «081 Право»**

**01 Спеціалізація: Публічна служба**

**Івано-Франківськ – 2018 рік**

РОЗРОБЛЕНО у Навчально-науковому Юридичному інституті  
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: к.ю.н. Зінич Л.В., викладач кафедри  
конституційного, міжнародного та адміністративного права

Обговорено та затверджено Вченою радою Навчально-наукового  
Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені  
Василя Стефаника, “22” лютого 2018 р., протокол № 4

## ВСТУП

**Предметом** вивчення навчальної дисципліни є *суспільні відносини, що складаються у зв'язку:*

- з організацією та функціонуванням системи Збройних Сил України та інших військових формувань;
- з виконанням громадянами України конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, а також визначає загальні засади проходження в Україні військової служби.
- з проходженням альтернативної (невійськової) служби;

**Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:**

1. Основні положення
2. Правові основи забезпечення проходження військової служби та альтернативної (невійськової) служби, відповідальність військовослужбовців та пільги, що їм надаються під час проходження служби.

### **1. Мета та завдання навчальної дисципліни**

#### **1.1. Мета викладання дисципліни**

Курс «Військова та альтернативна (невійськова) служба в Україні» є юридичною спеціальною дисципліною. Загальним предметом її виступають суспільні відносини, що складаються у сфері військової служби та військової діяльності держави.

Сутність та зміст її для юристів - магістрів полягає у вивченні державно-правового аспекту військової та альтернативної (невійськової) служби та діяльності держави щодо забезпечення проходження цієї служби. Об'єктами вивчення є суспільні відносини при проходженні військової та альтернативної (невійськової) служби.

Метою вивчення дисципліни є визначення всіх правових аспектів військової та альтернативної (невійськової) служби, організаційно-правових засад єдиноначальства, порядку несення військової служби, забезпечення військової дисципліни відповідно до законів України, військових статутів, положень та інших нормативно-правових актів.

#### **1.2. Завдання вивчення дисципліни.**

**Завдання навчального курсу «Військова та альтернативна (невійськова) служба в Україні» є надання знань, вмінь та навичок юристам – магістрам у дослідженні державно-правового аспекту військової та альтернативної (невійськової) служби та діяльності держави при проходженні цієї служби. Навчити їх правильно застосовувати набуті знання в своїй практичній роботі щодо забезпечення законності при проходженні військової та альтернативної (невійськової) служби.**

Оволодіння знаннями відбувається у формі лекцій, практичних занять, індивідуальних і групових консультацій для студентів, виконання самостійних завдань, а також науково-дослідної роботи.

У результаті вивчення навчального курсу «Військова та альтернативна (невійськова) служба в Україні» студенти повинні:

- **знати** предмет та систему курсу «Військова та альтернативна (невійськова) служба в Україні», поняття та напрями організаційної діяльності Збройних Сил України при проходженні громадянами України військової та альтернативної (невійськової) служби, характеристику і зміст військово-адміністративних правовідносин, поняття та роль військового законодавства у розбудові держави та основні напрями державної політики з питань національної безпеки у воєнній сфері.
- **вміти** використовувати отримані знання у практичній діяльності; вільно орієнтуватися в системі нормативно-правових актів, якими регламентуються відносини при проходженні військової та альтернативної (невійськової) служби; аналізувати і коментувати відповідні нормативні положення; прогнозувати напрями здійснення реформ у зазначеній сфері; користуватися сучасною науковою і спеціальною літературою, електронними юридичними базами даних, іншими інформаційними джерелами.

Враховуючи чисельність нормативно-правових актів, якими регламентуються відносини у військовій сфері, студентам пропонується при вивченні навчального курсу «Військова та альтернативна (невійськова) служба в Україні» здійснювати пошук необхідних актів на Інтернет-сайті <http://portal.rada.gov.ua>.

Матеріал посібника подано за модульним принципом організації навчального процесу. Для полегшення сприйняття матеріалу також включено перелік основних термінів, що використовуються при регулюванні відносин у військовій сфері.

## **2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни**

## **Змістовий модуль 1. «Основні положення»**

### **Тема 1. Правові основи організації військової та альтернативної (невійськової) служби.**

Система нормативно-правових актів, що регламентують організацію та проходження військової та альтернативної (невійськової) служби. Конституційні положення, які закріплюють проходження військової та альтернативної (невійськової) служби. Закони України «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про альтернативну (невійськову) службу», «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» та інші законодавчі акти, які врегульовують управлінську діяльність органів у військовій сфері. Органи, які здійснюють управління військовими формуваннями в Україні. Функції, завдання та повноваження органів, що здійснюють управління військовими формуваннями в Україні. Військове управління та його особливості. Повноваження органів, що здійснюють безпосереднє військове управління.

### **Тема 2. Забезпечення законності у Збройних Силах України та інших військових формуваннях**

Роль та значення законності для зміцнення Збройних Сил України. Поняття, система і загальна характеристика організаційно-правових засобів забезпечення законності в Збройних Силах України. Організаційно-правові форми забезпечення законності. Види контролю за діяльністю військових формувань. Відомчий та надвідомчий контроль у Збройних Силах України. Особливості прокурорського нагляду за виконанням законів у Збройних Силах України. Оскарження незаконних дій посадових осіб та порядок розгляду скарг у військових частинах, інших військових організаціях. Особливості порядку подачі і вирішення скарг військовослужбовців. Правові аспекти попередження і боротьби з корупцією.

**Змістовий модуль 2. Правові основи забезпечення проходження військової служби та альтернативної (невійськової) служби, відповідальність військовослужбовців та пільги, що їм надаються під час проходження служби**

### **Тема 3. Військовий обов'язок в Україні, комплектування Збройних Сил України особовим складом**

Поняття військового обов'язку, мета і складові частини. Виконання військового обов'язку. Поняття і принципи комплектування Збройних Сил

України особовим складом. Підготовка громадян до військової служби. Припис громадян до призовних дільниць. Відстрочка від призову. Звільнення від призову. Призов на військову службу офіцерів запасу. Прийняття на військову службу за контрактом. Матеріальне забезпечення громадян у зв'язку з призовом. Законодавчі акти, які регулюють комплектування Збройних Сил України. Комплектування Збройних Сил України сержантами, старшинами, військовослужбовцями за контрактом, прапорщиками і мічманами. Комплектування Збройних Сил України офіцерським складом.

#### **Тема 4. Військова служба і порядок її проходження**

Поняття військової служби. Особливості та види військової служби. Правове положення військовослужбовців. Загальні обов'язки і права військовослужбовців. Початок і закінчення військової служби. Проходження військової служби в запасі. Розряди запасу. Проходження зборів. Особливості проходження військової служби солдатами, матросами, сержантами і старшинами. Порядок проходження військової служби офіцерським складом. Особливості прийняття на військову службу та проходження військової служби у Збройних Силах України іноземцями та особами без громадянства. Порядок проходження військової служби у резерві.

#### **Тема 5. Альтернативна (невійськова) служба та порядок її проходження.**

Право на альтернативну (невійскову) службу. Порядок направлення на альтернативну (невійскову) службу. Проходження альтернативної (невійськової) служби. Припинення альтернативної (невійськової) служби. Контроль за проходженням альтернативної (невійськової) служби.

#### **Тема 6. Пільги та соціальне забезпечення військовослужбовців, членів їх сімей та іншим громадянам у зв'язку з виконанням військового обов'язку**

Поняття та значення пільг для військовослужбовців та членів їх сімей. Законодавство про пільги військовослужбовців. Коло осіб, що користуються правами на пільги у зв'язку з виконанням військового обов'язку. Класифікація пільг. Організаційно-правові гарантії реалізації прав на пільги. Пільги на пода-

тки та збори. Житлові пільги. Пільги у галузі охорони здоров'я. Пільги у галузі освіти. Пільги по перевезенням. Поштові пільги. Пільги у галузі праці та соціального забезпечення. Різні види забезпечення військовослужбовців. Поняття державного забезпечення осіб, звільнених зі Збройних Сил України. Правові акти, які регулюють державне забезпечення громадян цієї категорії та членів їх сімей. Система пенсійного забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей. Види пенсійного забезпечення військовослужбовців. Пенсія за вислугу років: порядок призначення, нарахування та виплати. Пенсії по інвалідності: порядок призначення, нарахування та виплати. Пенсія у разі втрати годувальника: порядок призначення, нарахування та виплати. Допомога громадянам України у зв'язку з виконанням військового обов'язку: порядок призначення, нарахування та виплати.

### 3. Рекомендована література

#### Базова

1. Богуцький П.П. Військове право України: джерела, структура та розвиток : монографія // П.П. Богуцький. – Одеса : Фенікс, 2008. – 188 с.
2. Правова доктрина України : у 5 т. – Т. 1. - Х. : Право, 2013. – 975 с.
3. Богуцький П.П. Основи військового права України: курс лекцій / П.П. Богуцький, С.М. Скуріхін. – Одеса : Фенікс, 2010. – 340 с.
4. Джерела конституційного права України : монографія // за ред. Ю.С. Шемшученка, О.І. Ющик. – Київ, НВП «Видавництво «Наукова думка» НАН України», 2010. – 709 с.
5. Военное право: Учебник/ И.Н. Арцибасов, Х.М. Ахметшин, В.Г.Белявский и др. Под ред. А.Г. Горного. – М. : Воениздат, 1984. – 334 с. (бібліографічна рідкість).

*Основні нормативно-правові акти подані до кожної теми в посібнику для підготовки до семінарських занять та самостійної роботи*

#### Допоміжна

1. Чимишенко С.М. Додаткові види грошового забезпечення військовослужбовців. Навчальний посібник. Видання друге. - К.:ФОП Береза А.Є., 2013. - 111 с.
2. Запобігання корупції, очищення влади та фінансовий контроль у військовій сфері України (2-ге видання): Навчальний посібник (електронне видання) / Автори-укладачі С.П. Пасіка, О.О. Опанасенко та інші // За заг. ред. В.В. Балабіна. - К.: ВІКНУ, 2016. - 315 с.
3. Збірник нормативно-правових актів і довідкових матеріалів з деяких питань соціального забезпечення та проходження служби військовослужбовцями

— учасниками антитерористичної операції / 2-ге видання (електронне видання) / автори-укладачі С.П. Пасіка, О.О. Опанасенко та ін. // За заг ред. В.В. Балабіна — К. ВІКНУ, 2015. - 356 с.

4. Кодекс відповідальності військовослужбовців 2-ге видання: Навчальний посібник. Збірник нормативно-правових актів / Автори-укладачі В.В. Забарський, С.П. Пасіка та інші // За заг. ред. В.В. Балабіна. - К.: ВІКНУ, 2014.

5. Аміров О.І., Ворона В.В., Місяць О.О. Організація ревізії фінансово-господарської діяльності військової частини та оформлення її результатів. Навчальний посібник. - К.: ВІКНУ, 2009. - 104 с.

*Додаткова монографічна література та наукові статі подані в посібнику для підготовки до семінарських занять та самостійної роботи.*

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік

5. Засоби діагностики успішності навчання: тестові опитування, контрольні роботи, експрес - опитування, колоквиуми.